

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Науково-дослідний центр педагогічного краєзнавства
Центр соціальної та освітньої інтеграції «Без бар'єрів»
Школа передового досвіду «Школа соціальних знань»
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
Рівненський державний гуманітарний університет
Науково-методичний центр інноваційних технологій виховного процесу НАПН України
Кафедра теорії та методики виховання
Харківська гуманітарно-педагогічна академія
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Умань - 2020

Редакційна колегія:

- Коляда Н.М.** – проректор з інноваційних досліджень та європейської інтеграції, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;
- Кравченко О.О.** – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;
- Албул І.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку

Вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини (протокол № 12 від 22 квітня 2020 року)

Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Умань, 21 квітня 2020р.) / [ред. кол. : Коляда Н.М. та ін.]. – Умань : Візаві, 2020. – 124 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери», що відбулася в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2020

З М І С Т

Алексєєнко Т.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОРІЄНТИРИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО РОБОТИ З ВИМУШЕНИМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ В УКРАЇНІ	6
Бондаренко Г.	ВИХОВНА РОБОТА НА ФАКУЛЬТЕТІ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	10
Волобуєва О.	ПРОБЛЕМАТИКА ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ЩОДО ДОТРИМАННЯ РІВНИХ ПРАВ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ	14
Гайдрик К.	ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ	16
Загоруйко В.	ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ	20
Загорулько Л.	СУТНІСТЬ ТА ХІД ІНДИВІДУАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ З КЛІЄНТОМ У МЕТОДІ ТРАНЗАКТНОГО АНАЛІЗУ	22
Іващенко Н.	СФЕРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ	25
Калюженко А.	ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ДО РОБОТИ З МОЛОДДЮ В УКРАЇНІ	29
Карпич І.	СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДИТИНИ В НЕПОВНІЙ СІМ'Ї	32
Коваль І.	ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ	35
Коломієць Л.	ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ В НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМ'ЯХ	38
Коляденко С.	ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТИВНИХ МЕТАФОРІЧНИХ АСОЦІАТИВНИХ КАРТ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	41
Комар К.	ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	45
Конончук А. Пінчук А.	ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ В УКРАЇНІ	50
Копилець К. Оксенюк О.	ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ	53

Котлова Л. Котловий С.	ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В ДОРΟΣЛОМУ ВІЦІ	55
Кочубей Т.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ»	59
Кравченко О.	СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЖІНОК ІЗ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ	61
Левандовська І. Вовк М.	ОСВОЄННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	65
Матейчук О.	ПОНЯТТЯ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ	67
Матрос О.	ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ ІДЕОЛОГІЇ «ФІЛОСОФІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»	70
Мельник Л.	СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ ЇХ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ	73
Молоченко І.	ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗАСОБАМИ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ	75
Моргай Л.	ПРОФЕСІЙНІ ОБОВ'ЯЗКИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В РОБОТІ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ	77
Надюк А. Нечипорук Л.	СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА І ЗАХИСТ ОСОБИСТОСТІ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ	81
Овечко М. Оксенюк О.	ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ЗАКЛАДУ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІЗ ГРОМАДОЮ	84
Овчарова О.	СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК ВИД СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	87
Онищук О. Нечипорук Л.	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З БЕЗПРИТУЛЬНИМИ ДІТЬМИ	89
Песоцька Ю.	МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ	92
Підвальна Ю.	РАННЄ МАТЕРИНСТВО І БАТЬКІВСТВО ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	94
Роєнко С.	НОРМАТИВНО-ЗАКОНОДАВЧЕ ПІДГРУНТЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	97

Саранча І. Пастух Н.	СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ЦЕНТРАХ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ	101
Сендецька О.	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В РОБОТІ ФАХІВЦІВ ЦЕНТРІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ	103
Скочко М.	ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ВРАЗЛИВИМ КАТЕГОРІЯМ НАСЕЛЕННЯ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	106
Степаненко О.	ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	108
Федорова О.	ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ТА БУЛІНГ	112
Шевчук О. Сергієнко А.	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ГАРМОНІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З КЛІЄНТОМ	109

розрізняються за рівнем і якістю життя, джерелам і величиною доходів, за структурою особистого споживання тощо.

Таким чином, поняття «соціальна робота, як вид соціальної діяльності» інтенсифікує певну область наукового знання в галузі соціальної сфери в цілому, а також особистості та її проблем в суспільстві, і питання надання соціальної допомоги та підтримки особам, які опинились в складних життєвих обставинах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соціальна робота і формування громадянського суспільства : монографія / В. П. Бех, М. П. Лукашевич, М. В. Туленков; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. :НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – 599 с.

2. Соціальна робота: теорія і практика: навч. посібник / під ред. Є. Холостовой, А. Сорвіно. М., 1991. – 5 с.

**Олександра Онищук
Любов Нечипорук**

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З БЕЗПРИТУЛЬНИМИ ДІТЬМИ

Захист прав дітей, забезпечення їх повноцінного розвитку – проблема національного значення. Тривалий процес структурної перебудови, оновлення держави і суспільства сьогодні супроводжується об'єктивними труднощами, кризовими явищами, деформаціями суспільної свідомості, помилками та прорахунками влади і суспільства, внаслідок чого страждають діти. Саме тому соціальний захист бездоглядних та безпритульних дітей, які стали заручниками перетворень та нової соціально-економічної реальності, є найбільш гострою соціальною проблемою сьогодення української держави.

Особливості соціально-педагогічної роботи з безпритульними дітьми у своїх працях досліджували Н. Агаркова, І. Зверєва, А. Капська, О. Караман, М. Ковальчук, І. Ковчіна, А. Платонова (науково-теоретичні засади соціально-правового, соціально-педагогічного та соціального захисту дитинства); В. Андрущенко, М. Лукашевич, І. Мигович, А. Капська (причини виникнення соціального явища дитячої бездоглядності та питання розробки

соціальних (соціально-педагогічних) механізмів його локалізації) та ін.

Стосовно бездоглядних та безпритульних дітей в Україні правомірним є застосування терміну «діти вулиці», запропонованого ЮНІСЕФ. До «дітей вулиці» в Україні відносять такі категорії неповнолітніх:

- безпритульні діти – діти, які не мають постійного місця проживання в зв'язку з втратою батьків, асоціальними формами поведінки дорослих в сім'ї; діти, яких вигнали з дому батьки;

- бездоглядні діти – діти, які мають певне місце проживання, але вимушені перебувати на вулиці в результаті матеріальної неспроможності опікунів (родичів, бабусь, дідусів), психічних розладів батьків, байдужого ставлення останніх до виховання дітей;

- діти-втікачі з виховних установ – діти, що зазнали психологічного, фізичного та сексуального насильства в закладах інтернатного типу та притулках;

- діти-втікачі з зовні благополучних сімей – діти з високим рівнем конфліктності, акцентуаціями та патологіями характеру, відхиленнями у психічному та особистісному розвитку;

- діти, що за своїми психологічними ознаками схильні до постійного перебування на вулиці – діти, позбавлені систематичного батьківського піклування [1].

На жаль, в Україні поки що не створена система, яка б могла забезпечити належним сімейним вихованням усіх неповнолітніх, позбавлених батьківської опіки і піклування. Відповідно до українського законодавства [2, с. 17], здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед безпритульних дітей покладається на: державний комітет України у справах сім'ї та молоді, служби у справах неповнолітніх обласних, районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських і районних у містах рад; школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти; центри медико-соціальної реабілітації неповнолітніх закладів охорони здоров'я; суди; кримінальну поліцію у справах неповнолітніх органів внутрішніх справ; виховно-трудова колонія Державного департаменту України з питань виконання покарань.

Варто зазначити, що розв'язання складної та суперечливої проблеми профілактичної роботи з дітьми вулиці потребує системного підходу та високого рівня професійних умінь фахівців,

які працюють з цією категорією дітей, зокрема, соціальних педагогів.

Профілактична робота з безпритульними дітьми – це цілеспрямована соціально-педагогічна діяльність, що має на меті оптимізацію соціальної ситуації кожної конкретної бездоглядної та безпритульної дитини шляхом усунення чи нейтралізації детермінант її десоціалізації, сприяє зменшенню та локалізації їх девіантної поведінки [3, с. 68].

Значна соціально-педагогічна робота проводиться на базі відділу соціально-профілактичної роботи з дітьми Позашкільного навчального закладу «Центр роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання» м. Рівне, обласного центру соціально-психологічної реабілітації дітей Рівненської обласної ради. У Рівненській області є 105 дітей-клієнтів відділу соціально-профілактичної роботи з дітьми. На етапі констатувального експерименту виявлено реальний стан профілактичної роботи стосовно цих бездоглядних і безпритульних дітей. У процесі дослідження виявлено, що 37,8% учнів часто задумувалися над тим, щоб утекти із дому; для 50,6% опитаних є актуальним жорстоке поводження у сім'ї; 80% – не знають установ та організацій, що можуть допомогти дітям, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Вивчення реального стану профілактичної роботи з дітьми вулиці показало, що наявні програми впроваджуються спонтанно і в основному з орієнтацією на процес, а не на результат, простежується недостатній рівень володіння знаннями щодо роботи з бездоглядними дітьми у спеціалістів, недостатнє технологічне забезпечення цього процесу, а також низький рівень мотивації у дітей до взаємодії з соціальними педагогами, що призводить до використання примусових методів роботи з вихованцями. Все це засвідчило необхідність удосконалення процесу соціально-педагогічної роботи з такими дітьми, потребу налагодження взаємодії різних інституцій та застосування ефективних технологій соціально-педагогічної роботи з бездоглядними, безпритульними дітьми та їхніми батьками (чи особами, які їх замінюють).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дитячий фонд ООН : [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт. – ЮНІСЕФ. // Режим доступу : // [http : // unicefukraine.blogspot.com/p/15.html](http://unicefukraine.blogspot.com/p/15.html)
2. Бевз Г.М. Дитина в прийомній сім'ї. / Г. М. Бевз. – К. : Основа, 2001. – 101 с.

3. Галагузова Ю. Н. Соціальна педагогіка: Практика очима викладачів і студентів / Ю. Н. Галагузова, Г. В. Сорвачева, Г. Н. Штінова. – М.: Владос, 2003. – 224 с.

Юлія Песоцька

МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

З кожним днем все більше зростає тенденція до здорового способу життя, особливо серед молоді, що є досить позитивним фактором у становленні як окремої особистості, так і суспільства загалом. На сьогодні портрет молодої людини докорінно змінений, що стимулює молодь до формування звичок здорового способу життя, саморозвитку, самопізнання та самовдосконалення. Все вищесказане є передумовою для формування відповідальної поведінки особистості за своє здоров'я. Однак Всесвітня організація охорони здоров'я зазначає, що здоров'я – це не тільки відсутність хвороб або фізичних дефектів, а стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя [1].

Сучасне суспільство характеризується інтенсивним прогресом нанотехнологій, цифрової комунікації тощо. Життя більшості людей сьогодні знаходиться в режимі «постійного руху», «безперервних контактах та комунікацій», що відображається на нашому здоров'ї, особливому ментальному (психічне здоров'я).

Згідно з тлумаченням Всесвітньої організації охорони здоров'я психічне здоров'я (ментальне здоров'я) – це стан благополуччя, при якому людина може реалізувати свій власний потенціал, справлятися зі звичайними життєвими стресами, продуктивно працювати, а також вносити вклад в життя своєї спільноти [3].

Психологічний стан людини впливає на всі сфери її життя, враховуючи і психофізіологічне самопочуття. Тому проблема ментального здоров'я є актуальним напрямом роботи соціального працівника, діяльність якого спрямована на допомогу особистості у подоланні кризової ситуації, а в першу чергу збереженню її здоров'я. Адже одним з головних правил роботи соціального працівника – не нашкодити!

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 21.04.2020 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 7,55
Тираж 100 прим. Замовлення № 2558

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Садова, 2
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 4-67-77, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavisadova@gmail.com